

Posudek doktorské disertace

Mgr. GABRIELY BRŮHOVÉ

Syntactic, semantic and FSP aspects of ditransitive complementation: a study of give, lend, send, offer and show

Předložená doktorská disertace se zabývá zajímavým tématem anglisticky orientované lingvistiky, totiž problematikou tzv. ditranzitivních sloves, tedy sloves s dvojným (respektive trojným, bereme-li v úvahu také subjekt) doplněním. Tuto problematiku autorka nejprve charakterizuje s využitím gramatik angličtiny a dalších anglistických studií a pak dokládá detailní analýzou pěti anglických sloves dané kategorie, totiž sloves give, lend, send, offer a show. Důležitou součástí práce je oddíl 2.4 o pořadí objektů a v návaznosti na něj odd. 2.5.

Výraznou předností první, obecné části práce, je autorčin kritický postoj k některým názorům prezentovaným v analyzovaných gramatikách (např. str. 13 aj.), i když se zdá, že svůj názor zřetelně opírá o stat' Mukherjee (2006); to je ovšem pochopitelné, protože M. analýza je alespoň materiálově přístupu doktorandky blízká.

Je jen škoda, že se doktorandka zřejmě neměla příležitost seznámit s pracemi amerického týmu (J. Bresnan aj.) vycházejícími z jejich korpusu. Empirické zaměření disertace ospravedlňuje, že stranou zůstaly studie americké generativní gramatiky, pro něž je otázka ditranzitivních sloves velmi naléhavá pro formulaci a řazení odvozovacích pravidel (jedinou prací zmíněnou z této oblasti je práce Fillmorova z r. 1965, což je pojetí dnes už zastaralé).

Snad by stálo za úvahu – protože jde o práci české anglistky – zařadit do přehledové části zmínku o pojetí této problematiku z hlediska české bohemistiky. Pro češtinu jako jazyk s bohatou flexí jde jistě o jev mnohem méně důležitý, protože tu je možnost formálního rozlišení obou „objektů“, mluví se někdy o dvojní valenci (vlastně by se mělo mluvit o trojní valenci, viz výše), ale tím spíš by myslím taková zmínka v práci měla své místo.

V oddíle uvádějícím sémantické úvahy (2.2, str. 20) by bylo vhodné hned v úvodním odstavci přesněji vymezit sám pojem „sémantické role“; termínu „sémantická role“ se totiž v lingvistické literatuře užívá v současné době hojně, ale často s různou interpretací (respektive s celou škálou interpretací mezi vlastní, formálně-syntaktickou rovinou, rovinou hloubkové syntaxe až k oblastí kognitivní). Upozorňuji, že nejde jen o rozdíl v užívání termínů, ale o jejich chápání, interpretaci a specifikaci

Za velmi zajímavou a podnětnou považuji kap. 2.3 o možném vypouštění jednoho z „objektů“ ditranzitiv. V části 2.5 autorka vhodně reprodukuje stanoviska Firbasovy školy (včetně prací L. Duškové), snad by býval stál za zmínku konkrétní odkaz na práci Preinhaelterové o psycholingvistických testech, dokumentujících právě (kanonické) pořadí některých členů věty z hlediska aktuální členění větného (u Firbase by šlo o „basic distribution of CD“, v pražské koncepci o tzv. systémové uspořádání).

Vlastním jádrem práce je materiálová část založená na Britském národním korpusu.. Tato část je zpracována nesmírně pečlivě a s rozmyslem. Také výběr pěti anglických sloves je dobře odůvodněn. Autorka tu dobře využívá poznatků ze svého studia anglických gramatik a teoretických statí, jednotlivé výskyty vhodně seskupuje a podrobně komentuje. Je zajímavé,

že délka textu nutného k excerpci 200 výskytů jednotlivých sloves se velmi liší (především u slovesa send a show), autorka tuto skutečnost také vhodně komentuje (str. 57). Také úvahy o existenci jisté škály mezi dvojobjektovými konstrukcemi a případné idiomatické interpretaci (moderně se užívá termínu multiword expressions) na str. 66 jsou přiléhavé; u slovesa give je to zvlášť patrné, protože toho sloveso v některých kontextech nemá daleko k tzv. light verbs. Autorka si vhodně všímá také toho, že je třeba při hodnocení materiálu přihlídnout k lexikálnímu významu – blízkosti těchto významů o obou objektů (str. 106)

Po grafické stránce je práce vybavena více než dobře, přehledně, takže umožňuje dobrou orientaci v textu. Poněkud zavádějící je jen číslování v rámci odd. 2.3.1 (znovu se číslují části jako 1., 2., 3. podobně i v části 2.3.2 v jiných oddílech práce se užívá až čtyřmístné značení, což je z hlediska čtenáře výhodnější). Také oceňuji zařazení řady tabulek, především týkajících se frekvenci jednotlivých typů a subtypů. Zaznamenala jsem jen poněkud zavádějící překlep (snad): str. 5, ř.4 odst.2.1.3 „former? Snad formal?

Závěrem ráda konstatuji, že předložená doktorská práce podle mého soudu splňuje všechny požadavky kladené na práci dizertační a po úspěšné obhajobě doporučuji, aby autorce byl udělen titul PhD.

V Praze 20. prosince 2010

Prof. PhDr. Eva Hajičová, DrSc
MFF UK
Malostranské nám 25
118 00 Praha 1
hajicova@ufal.mff.cuni.cz